

Asia: VN/31464/2023

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten muuttamisesta

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksu

Lausuntonne yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korottamisesta 45 euroon opintopisteeltä (nykyisin 15 euroa/opintopiste). Jatkossakin korkeakoulu voi päättää myös tätä matalammasta hinnoittelusta tai täysin maksuttomasta tarjonnasta.

Kansalaisopistojen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua avointa korkeakouluopetusta koskevasta asetuksesta.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa tuotetaan sekä avoimia korkeakouluopintoja että maahanmuuttajien lukutaitokoulutusta kolmella eri valtionosuushinnalla johtuen oppilaitosten erilaisista perussuoriteyksiköistä. Matalin valtionosuushinta on kansalaisopistoissa, mikä on aiheuttanut avoimen korkeakouluopetuksen kysynnän määrän romahtamisen viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2022 kansalaisopistoissa toteutettiin enää vain 3506 tuntia avointa korkeakouluopetusta, kun määrä oli vielä vuonna 2009 yli 10 000 opetustuntia. Mikäli haluttaisiin merkittävästi laajentaa avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa ympäri maata, opintopisteen hinnankorottamisen sijaan olisi saatava aikaan yksi yhtenäinen suoritehinta opetustunnille koko vapaassa sivistystyössä (kansalaisopistot, kansanopistot ja kesäyliopistot).

Yhteistyöoppilaitoksena toimivan kansalaisopiston perimä opintomaksu ei tarjonnassa tällä hetkellä yliedustetuilla aloilla ole huomattavasti yliopiston perimää maksua korkeampi. Esimerkiksi sosiaali- ja terveyshallintotieteen perusopinnoissa (25 op) erään helsinkiläisen esimerkkiopiston kokonaishinta opinnoille on 425 € (sis. yliopiston maksun 225 €), kun taas Itä-Suomen yliopiston avoimen yliopiston perimä maksu opinnoista on 375 €. Psykologian perusopinnot (25 op) maksavat Jyväskylän yliopiston avoimen yliopistossa suoritettuna 375 €. Helsingissä sijaitsevan esimerkkiopiston hinta opinnoille on 500 € sisältäen yliopiston osuuden opintomaksusta ja opiskelua tukevaa pienryhmäohjausta, jonka monet opiskelijat kokevat opintojensa etenemisen kannalta erittäin tärkeäksi.

Vaikka opintopisteen hinnan nostaminen 45 €:oon mahdollistaisi avoimen opintotarjonnan laajentamisen, muodostuu opintokokonaisuuden hinta nykytilanteeseen verrattuna korkeaksi, mikä todennäköisesti karsisi ja eriarvoistaisi opiskelijoita entisestään. Liiton arvion mukaan hinnankorotus vaikuttaisi todennäköisesti myös sivistyspohjalta ja vapaa-ajan harrastuksena opiskelevien mahdollisuuksiin/kiinnostukseen avoimen opintoihin. Enimmäishinnan nostaminen kasvattaa siis riskiä siitä, että avoimesta yliopistosta muodostuisi jatkossa korostetusti ammatillinen täydennyskouluttaja maksukykyisimmille opiskelijoille.

Saaduissa opiskelijapalautteissa on korostettu, että avoimet opinnot mahdollistavat suunnan vaihtamisen ja uuden ammatin opiskelun hyödyntäen samalla aikaisemmin opittua. ”Avoimen yliopiston opintojen avulla pystyy kehittämään yliopistossa vaadittavia tieteellisiä opiskelutaitoja ja osallistumaan tulevaisuuden pääsykokeisiin aiempaa varmempana.” Avoimen yliopiston opinnot kehittävät myös valmiuksia tutkintotavoitteiseen opiskeluun, antavat varmuutta oikeasta alasta ja tarjoavat uusia näkökulmia elämään.

Lisääajan hakemista ja uudelleenkirjautumista koskevat maksut yliopistoissa

Lausuntonne yliopistojen maksuasetukseen ehdotetuista em. muutoksista.

Liitolla ei ole näihin muutoksiin kommentoitavaa.

Avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen liittyvät kehittämistarpeet

Muu palautteenne ehdotuksista? Mitä muita kehittämistarpeita näette liittyvän avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen?

Helsinkiläisessä esimerkkiopistossa avoimen yliopiston opintoja suoritti vuonna 2023 yli 400 henkilöä ja opintopisteitä kertyi kaikkiaan 2386 op (ei sis. Helsingin avoimen yliopiston opintopisteitä). Opiskelijoista 93 % oli pääkaupunkiseudun (Vantaa, Helsinki) ulkopuolelta. Heistä valtaosa oli työssä käyviä, 40–49-vuotiaita naisia, joille opinnot tarjoavat mahdollisuuden ammatilliseen kehittymiseen ja työuralla etenemiseen esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan esimiestehtäviin tai alan maisteriopintoihin. Aiempi koulutustausta useimmilla on opisto- tai amk-tutkinto.

Avoimen yliopiston opetus on merkittävää myös esimerkiksi opistojen taustaorganisaatioiden ammattiliittojen jäsenistölle tarjottavan ammatillisen kehittymisen vaihtoehtona. Hinnan huomattava korotus vaikuttaisi todennäköisesti mahdollisuuteen tukea jäsenten opiskelua. Tämä näkyisi suoraan opiskelijamäärän pienenemisenä ja voisi jatkossa heikentää opistojen mahdollisuuksia tarjota ja laajentaa avoimen opintoja.

Vaikutusarviontia tarkentavat kysymykset korkeakouluille

1. Kuvatkaa korkeakoulunne nykyinen avoimen korkeakouluopetuksen hinnoittelukäytäntö.

-

2. Miten arvoitte asetusmuutoksen vaikuttavan hinnoittelukäytäntöönne?

-

3. Miten arvioitte asetusmuutoksen mahdollistaman uuden enimmäismaksun vaikuttavan avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaanne eri koulutusaloilla? Mille uusille aloille arvioitte enimmäismaksun nostamisesta johtuen käynnistävänne avointa korkeakouluopetustarjontaa?

-

4. Mitä vaikutuksia arvioitte enimmäismaksun nostamisella olevan avoimen väylän opintoihinne / polkuopintoihinne (esim. suoritusmäärät, kriteerit, hinnoittelu)?

-

Nuottanen Jaana
Kansalaisopistojen liitto KoL